

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2020

YEARBOOK

2020



ГОДИНА 11
БРОЈ 15

VOLUME XI
NO 15

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ



ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020
YEARBOOK
2020

ГОДИНА 11
БР. 15

VOLUME XI
NO 15

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY



ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нечати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, проф. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, Доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, виш лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор д-р Надица Негриевска, виш лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Сања Гацов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија



YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strossmaier, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD,

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Prof. Eva Gjorgjievska, PhD,

Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Prof. Darinka Marolova, PhD,

Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva,
MA, lecturer Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Georgievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA
(English language)

Technical editor

Sanja Gacov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia



СОДРЖИНА CONTENTS

Методика на настава по странски јазик

Нина Даскаловска

ТЕОРИЈАТА НА ШЕМА И ПРОЦЕСИТЕ НА ЧИТАЊЕ

Nina Daskalovska

SCHEMA THEORY AND READING PROCESSES 9

Билјана Ивановска, Гзим Цафери

СТАВОВИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ЗА УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА

ВО ВРЕМЕ НА КОРОНА КРИЗА

Biljana Ivanovska, Gzim Xhaferri

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS DISTANCE LEARNING 17
DURING THE CORONA CRISIS

Книжевност

Марија Леонтиќ

ЖИВОТОТ И ПОЕЗИЈАТА НА КАТИЦА КУЛАВКОВА

Marija Leontik

LIFE AND POETRY OF KATICA KULAVKOVA 27

Софија Иванова, Ранко Младеноски

СИНОНИМНИТЕ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА ДРАМА

МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ

Sofija Ivanova, Ranko Mladenoski

SYNONYMOUS CHARACTERS IN MACEDONIAN DRAMAS
BETWEEN THE TWO WORLD WARS 35

Бобан Перески, Луси Караниколова-Чочоровска

МОРАЛНОТО И НАЦИОНАЛНОТО ДОСТОИНСТВО ВО ДРАМАТА

„КРИВОРАЗБРАНА ЦИВИЛИЗАЦИЈА“ ОД ДОБРИ ВОЈНИКОВ

Boban Pereski, Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE MORAL AND NATIONAL DIGNITY IN THE DRAMA
“THE MISUNDERSTOOD CIVILIZATION” BY DOBRI VOJNIKOV 45

Наталија Поп Зариева, Драган Донеv, Крсте Илиев,

Кристина Костова, Марија Крстева

МОКТА НА ОЧИТЕ ВО „ДРАКУЛА“ НА БРАМ СТОКЕР

Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev, Krste Iliev, Kristina Kostova, Marija Krsteva

THE POWER OF THE EYES IN BRAM STOKER'S DRACULA 55

Весна Кожинкова

САМОРЕФЛЕКСИВНОСТА НА СКРИЕНАТА КАМЕРА

Vesna Kozinkova

SELF-REFLECTION OF THE HIDDEN CAMERA 63



Преведување

Светлана Јакимовска

ПОСТУЛАТИТЕ НА ПОЛИСИСТЕМСКАТА ТЕОРИЈА И
НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВО ТРАДУКТОЛОГИЈАТА

Svetlana Jakimovska

THE POSTULATES OF POLYSYSTEM THEORY

AND ITS INFLUENCE IN TRADUCTOLOGY 71

Прагматика

Билјана Ивановска, Марија Кусевска

ЈАЗИЧНИТЕ ЕДИНИЦИ КАКО МОДИФИКАТОРИ НА ГОВОРНИОТ ЧИН
ОДБИВАЊЕ КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА ГЕРМАНСКИ
КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

Biljana Ivanovska, Marija Kusevska

THE MODIFIERS IN THE SPEECH ACT OF REFUSAL IN THE

MACEDONIAN FOREIGN LANGUAGE LEARNERS 83

Марија Кусевска, Билјана Ивановска,

Цвета Мартиновска-Банде, Роберт Јакимов

КОРИСТЕЊЕ ЈАЗИЧНИ КОРПУСИ ЗА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИ
И ПЕДАГОШКИ ЦЕЛИ: МАКЕДОНСКИ КОРПУС НА МЕЃУЈАЗИК (МАКОР)

Marija Kusevska, Biljana Ivanovska,

Cveta Martinovska Bande, Robert Jakimov

THE USE OF LANGUAGE CORPORA FOR RESEARCH AND
PEDAGOGICAL PURPOSES: THE MACEDONIAN CORPUS

OF INTERLANGUAGE (MACOR) 91

Бисера Ушинова, Билјана Ивановска

ОСВРТ КОН СТУДИИТЕ ЗА ГОВОРНИОТ ЧИН ОДБИВАЊЕ

Bisera Ushinova, Biljana Ivanovska

LITERATURE REVIEW OF THE SPEECH ACT REFUSAL 99

Осврти / Прегледи

Светлана Јакимовска

ПИРОТ ИЛИ ПИРАТ, КОЛАЖ ИЛИ ПЕЈЗАЖ?

(„Во Лотарингија“, Емануел Рембер, Пагома Прес, Скопје, 2019)

Svetlana Jakimovska

PIROTTE OR PIRATE, COLLAGE OR LANDSCAPE?

(In Lotharingia, Emmanuel Rimbert, Pagoma Press, Skopje, 2019) 111

ПИРОТ ИЛИ ПИРАТ, КОЛАЖ ИЛИ ПЕЈЗАЖ?
(Во Лотарингија, Емануел Рембер, Пагома Прес, Скопје, 2019)

Светлана Јакимовска¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
svetlana.jakimovska@ugd.edu.mk

Апстракт: Трудот претставува осврт кон неодамнешниот превод на романот *Во Лотарингија* од Емануел Рембер. Станува збор за специфичен роман, во кој преку низа слики се илустрира животот на белгискиот проколнат поет Жан-Клод Пирот. Трудот ја презентира структурата на романот и темите кои се застапени во него, а потоа ги анализира особеностите на македонскиот превод.

Клучни зборови: Пирот, роман, превод

PIROTTE OR PIRATE, COLLAGE OR LANDSCAPE?
(In Lotharingia, Emmanuel Rimbart, Pagoma Press, Skopje, 2019)

Svetlana Jakimovska¹

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip
svetlana.jakimovska@ugd.edu.mk

Abstract: This paper represents a review of the recently translated of novel *In Lotharingia* by Emmanuel Rimbart. It is a specific novel, illustrating, through a series of pictures, the life of the cursed Belgian poet Jean-Claude Pirotte. The paper presents the structure of the novel and the themes that are represented in it, and then analyzes the peculiarities of the Macedonian translation.

Keywords: Pirotte, novel, translation

*Благодарејќи на сенките успева да стигне до светлина.
Ако не постои контраст, не постои ништо. (стр.79)*

Пријателската биографија за белгискиот проколнат поет Жан-Клод Пирот, Рембер ја започнува онака како што и ќе ја образложи и ќе ја заврши: со цитати, со описи, со исечоци: *Дождот е топло зеленило, заробено во детството. (стр. 9)* Воведот,

сам по себе, ја постелува патеката, по која, за рака нè води авторот, патека на слики, на пејзажи на секавања кои никогаш не се целосни, никогаш не се завршени, тоа се сиркања, разлеани бои, белешки...

Но, да почнеме од почеток. Освртот, по дефиниција, е деконструкција, анализа, а тоа е особено тешко во овој случај кога самиот текст е деконструиран. Така, тука ќе се обидеме да конструираме, да синтетизираме и да создадеме колку-толку читлива слика, слика која ќе заинтригира нов читател да тргне во потрага по Пирот затоа што Пирот и осудуван и обожуван е само човек, наш собрат и пријател, трагач по убавината, а *вистината е во убавото* (стр. 101).

За да ја следиме оваа потрага, мораме да го следиме Пирот, односно да му подадеме рака на авторот на романот кој исто така испресечено се јавува низ неговите редови. Понекогаш, тој зборува низ устата на Пирот, понекогаш директно му се обраќа на својот јунак, понекогаш е „ние“: *Долги години не знаевме што Пирот навистина сака* (стр. 13), понекогаш е „тој“: *Детето (можеби оној што ја раскажува оваа приказна) ...* (стр. 52), а понекогаш е „јас“: *Еден ден некој истражувач (не јас)...*

Тој, јас, ние, раскажувачот како ретко кој досега, раскажува мистично, магично, како низ пејзажен акварел кој ги навестува настаните: *Потоа хоризонтот се искачува на небото, како посмртните остатоци на една баба.* (стр. 32) Во тоа прелевање на настани и бои, читателот назира една проколната душа, прогонувана од битисувањето, од една Сартровска тегобност која спасот го бара во заборовот, во виното, во уметноста, во убавината.

Затоа убавината е централната тема на романот соткан со рафиниран, елегантен, преубав стил. За да се постигне таквата префинетост на стилот, за да се постигне прекршено раскажување низ издвоени слики, низ пејзажи, потребно е огромно трпение и специфични јазични средства.

И самата структура на романот, преку поднасловите е и поетична и прекршена. Имено, поднасловите го следат, иако не во сосема права линија, животниот пат на Пирот, а притоа носат алитерација, како и самите да се дел од некаква поема: *Во бегство/ Во баровите/ Во лозјата/ Враќање во Валонија/ Кај жените/ Кај другите/ Во сликарството*. За да ја реконструира сликата, за да стане поразбирлив колажот, авторот ги нуди последните две поглавја во кои дава хронолошки пресек на Пиротовиот живот и творештво.

Прекршената структура, преку вметнати парчиња колаж се сретнуваат не само во севкупната структура на романот, туку и внатре, во рамките на секое поединечно поглавје. Колажот го сочинуваат испрекинатите слики од животот на Пирот, но и цитатите и имињата на познати автори, со што современиот концепт на интертекстуалност добива, нова, колажна верзија. Сепак, интертекстуалноста во романот, како и животот на многунадарениот Пирот не се ограничуваат на интертекстуалност, туку прераснуваат во итердисциплинарност, во која, освен различните литературни автори (Дотел, Шардон, Нимие, Бодлер, Рембо, Верлен) и нивни дела, сретнуваме и сликари и нивни слики кои се дел од колажот на Пирот. Или, автори, кои исто како него се и поети и сликари – Анри Мишо. Го сретнуваме дури и музичарот *Чарли Паркер, на труба* (стр. 73). Во таа смисла, Лотарингија, ќе ни се наметне, не само како колаж, како откривање на една слика, туку и како појдовна точка, поттик да откриваме нови слики, нови пејзажи или

нови бисери на франкофонската култура или културата воопшто.

Но, Рембер, фаген во костец со јазикот, а предизвикан преку него да доловува слики и да да ги лепи е должен да си поигрува со сите јазични рамништа, со сите негови изразни средства. И тој тоа, навистина го прави.

Графолошки, романот си поигрува со буквите или големите букви се јавуваат онаму каде што вообичаено не ги сретнуваме, а со кои се нагласува елемент, но се крши реченица:

Другпат, им пркоси на полицајците, познавјќи ги своите права, Правото. (стр.13).

Зборот Солзи. (стр.33)

Врховните сили го гледаат Поетот во овој безволен свет. (стр. 57)

Графолошкото поигрување на авторот се надоврзува на графолошкото поигрување на Пирот кој ќе рече: „*Јас не сум пишувач на памфлету, јас сум (белгиец)*“, а авторот дополнува: *Се сомнева во потребата од голема буква, а потоа додава дека „не постои Случајност“.* (стр. 57).

Потоа големата буква се користи да се конкретизира апстрактното, да се официјализираат институциите на духот:

Но на Берзата на соборената легитимност, несреќните на овој свет се среќници за потомството.

Конечно, каков колаж на совршена убавина би бил романот кога низ него не би прозвонила поезија, онаква вистинска, со строфи, со стихови, со своја форма, а не само скриената во разлеана проза? Првото парче колаж од поезија е оној на Рембо, второто и третото се парчиња од душата на Пирот.

Остатоките поезија се притиснати во проза, во алитерација: *Le fluide de la fiction.*

Лексиката, како што впрочем и доликува на ова дело, е и поетска и прекршена.

Поетиката, на лексичко рамниште ја насираме низ пребирливоста со која се одбирани, како низ свила прецедувани, зборовите.

Испрекршеноста, меѓу другото, се должи на употреба на странски зборови кои повторно имаат своја посебна функција во течението на романот. Така, го имаме грчкиот збор за слезина *splên* кој од раѓање го поврзува Пирот со Бодлер. Потоа, поезијата ја проучуваме преку латинското *borealis*, гласот низ италијанското *mezza voce*, а англискиот несопирливо навлегува, дури и низ кориците на еден француски роман, преку имиња на групи и музички нумери или преку името на делото *Birthday Letters* (*Роденденски писма*) на Тед Хјуз.

Испрекршеноста се чувствува и кога низ тој рафиниран, стил, внимателно нижена лексика, ќе провее приземен, секојдневен израз, кој не го растура колажот (тој по дефиниција е збир на растурено, на делчиња), туку само го дополнува во сликата на човечката природа: *Црви во газот* (стр. 36).

Зборовите се и алатки во рацете на авторот, па тој ги користи за да создаде игри (гимнастика) на зборови, каде имињата се симболи, па Розата мириса, Бисер(ка) сјае, а Пирот станува *Малиот Принс(принц)*. Освен двозначноста, алузиите, Рембер зборовите ги користи и за паронимски игри: *portrait craché au lieu de portrait caché*

(исплукан портрет наместо сокриен портрет).

Сепак, она што навистина е прилепувано, она што го создава колажот, во вистинска смисла на зборот, тоа се речениците, синтаксата која е прекршена, преку куси реченици, често и збор-реченици. Тоа остава простор за недореченост, но истовремено и простор за магличава магичност за да се види разлеан пејзаж во чиј преграб се крие нова слика:

На Пирот сигурно му беа познати „Песните на Малдолор“. Јазикот не е настинат. Успех во стилот. Светот мириса убаво на месечина. Дали мал писател без лева рака би бил боксер? Па што. (стр.74)

Но, не се само речениците, сами по себе колажи, и нивната структура, збороредот, набројувањата се непрекинати:

Подврнува, прска, истура, ситно дожди, ромони. Тој, него, Пирот. (стр.24)

Конечно, ако решиме да навлеземе во длабочините на семантиката, преку употребата на стилски фигури, ќе ги пронајдеме (без воопшто да се зачудиме!) метафората, синестезијата и персонификацијата.

Метафората се подава како другарка на секој поет, па и човек, зашто нашето несвесно е изградено од метафори:

Детето јаде како големите во куќата што е целата обложена со реченици. (стр.51).

Човекот ги има своите ритчиња од тајни што Пирот ги чува во позлатен кафез и што ќе ги исплука како стаклени семки во корпа. (стр. 71).

Персонификацијата се надоврзува на метафората во роман во кој човекот се стопува со околината. Така, таа околината, реална и нереална се очовечува и оживотворува:

Земјата е беззаба. (стр. 80) или Тромоста на чашата ги шири часовите до залезот. (стр. 68).

Конечно, на мешавината на зборови, бои и мириси можеби најмногу ѝ соодветствува синестезијата:

...тој музеј во кој го гледа она што го слуша. (стр. 33)

Светлините беа живи и крцкави... (стр. 77).

Свончето испушташе кисели ноти. (стр. 90).

Ако продолжиме понатаму да чепкаме, да ги истражуваме поединечните слики, поединечните парчиња колажи, секако дека ќе откриеме нови нијанси, нови значења, нови чудесии. Но, да го оставиме љубопитниот читател да го доврши таквото истражување, а ние, сосема накусо да се осврнеме на помакедончениот Пирот. Преводот на македонски јазик му припаѓа на Зоран Јовановски, а од досега изложеното јасно е дека пред него стоела ни малку едноставна задача. Тој требал да следи стилист кој се стреми кон совршенство, а притоа користи специфични јазични средства. На таквиот предизвик се надоврзуваат разните фонолошки предизвици, потоа игрите на зборови, интертекстуалноста, интердисциплинарноста...

Преводот е успешен на повеќе рамништа, или, ако зборуваме со јазикот на романот, преводот е скршено огледало на скршениот оригинал. Така, текстуалната структура на преводот ја следи онаа на појдовниот текст, а графолошките поигрувања

на оригиналот ги сретнуваме и во преводот.

Сепак, фонолошките предизвици, кои неретко бараат најмногу компромиси, биле, се разбира, и најголем предизвик за преведувачот. Во романот фонолошки предизвици се стиховите поезија и алитерациите.

Романот прилепува поетски парчиња колаж, како она на Пирот или на Рембо. Пиротовата поезија (стр. 21) е од неговото рано детство, таа е намерно несмисла, навидум банална и единствено созвучје кое го нуди, е алитерацијата во вториот стих *ruisseaux roses*. Преведувачот, ја следи семантиката, но не и формата – *розови поточиња*, иако во овој случај би препорачале извесно видоизменување преку лексемата *рекички*, која е семантички блиска, а го задоволува фонолошкиот стандард *розови рекички*.

Un jour j'ai dit à ma mère : „Еднаш ѝ реков на мајка ми:
“Les petits ruisseaux roses Малите розови поточиња
Vont faire pipi derrière les framboisiers.” » *Ќе мочкаат зад грмушките со малини“.*

Понекогаш, тој успева да ја следи алитерацијата *Le fluide de la fiction – Флуидот на фикцијата* (стр. 48), а понекогаш ја создава и онаму каде што ја нема во оригиналот: *познати му се механизмите на таа машинерија* (стр.49) – *il en connaît les rouages*. Понекогаш, дури и компензира, па паронимијата ја заменува со рима: *portrait craché au lieu de portrait caché – лика и прилика наместо прилика за слика* (стр.106).

Убавината во преводот особено можеме да ја видиме во лексичкото богатство, во разиграноста на набројувањата, во изборот кој претежнува кон стилот:

Il pleuviote, crachine, drache, bruine, il pleuvine. Il, lui, Pirotte.

Подврнува, прска, истура, ситно дожди, ромони. Тој, него, Пирот. (стр. 24)
la douceur des mensonges – сладината на лагите (стр. 37)

Parce que les sarments sont crochus, et retiennent le vagabond par les basques.

Зашто ластарите на лозата се кукести и го задржуваат скитникот за полите. (стр. 81)

Умешноста на преводот се огледа и во деминутивите кои не ги нуди француската јазична форма:

Mais il est ce petit oiseau dans les branchages – Но, тој е она мало птиче на гранките. (стр. 37)

Ce bon petit voyou est un ami. – Тоа добро мало мангунче е пријател. (стр. 50)

...le grelot des chiens perdu. – клопотарчето на изгубените кучиња (стр. 26).

Преведената лексика го следи присуството на туѓа лексика, а текстот во преводот станува уште поискршен затоа што освен туѓи зборови, имаме присуство и на туѓа азбука, на поинакви букви, кои веднаш, на прв поглед, избиваат од текстот.

Особено сериозни лексички предизвици за преведувачот се и повремените игри на зборови, инсинуации, навестувања... И името има своја содржина, свое значење. Во преводот тие се пренесени индиректно, во текстот преку загради: *Понекогаш му излегува ангел пред очи. Анж (Ангел) Венсан* или тој пие *Ружина (Роза) вода. (стр. 86)*. Сепак, можеби во вакви случаи подобро би било преведувачот да посегне кон фуснота

за да ги објасни асоцијациите.

Земајќи го предвид интертекстуалниот карактер на романот, а особено бројните алузии и директни споменувања на имиња, дела, настани од културата воопшто, јасно е дека преведувачот е должен да користи фусноти за да го доближи читателот кон колажот. Сепак, се чини дека нивниот број е доста ограничен, бидејќи се сретнуваме со само две фусноти, и тоа, првата, во која се објаснува алузијата на Игоовиот *двор на чудата* и втората, во која се преведува и објаснува содржината на латинска поговорка.

Книгата во оваа форма е поприфатлива за македонскиот читател, но сепак, франкофон, затоа што одредени поими како *јеневер Клааре* (стр.56) *остенсориум* (стр. 67), *Кир од Дижон* (стр. 82), *бретонско мускаде* (стр.94) не се блиски до пошироката македонска читателска публика. Особено копнее по фуснота името на издавачката куќа *Le temps qu'il fait* бидејќи тоа од нас го бара и самиот автор: *Би требало да се задржиме на името на овој издавач.* (стр.74). Но, за жал, превод нема, иако името на издавачката куќа *времето надвор*, нè асоцира на поврзаноста на пејзажите со метеоролошките појави, т.е. на домот на Пирот. Во таа смисла, во однос на стратегиите кои ги користи преведувачот, јасно е дека тој е повеќе насочен кон отуѓување, кон тоа за рака да нè носи во нова друга култура. Сепак, отсуството на превод, сериозно го отежнува разбирањето за читателот кој не е франкофон и во вакви случаи, преведувачот треба да инсистира на негова поголема видливост преку интервенции и во текстот и преку паратекст. Во таа насока, на читателот би му користеле и преводи на насловите на делата на Пирот, понудени во неговата библиографија на крајот на романот.

Синтаксата на преведениот роман, како и стилските фигури ја следат во чекор убавината на изворникот. Дури, преведувачот прибегнува и кон инверзии (карактеристични само за македонскиот превод) како некој вид компензација или како дополнителен адут за да се долови поетичната нота на францускиот оригинал:

Les feuilles des arbres lavées par la pluie... – *Измиентите од дожд лисја на дрвјата.* (стр. 32).

Иако преводот на Пирот содржи недоследности или отвора можност за усовршување и дискусија, сепак, во прашање се нијанси, ситни детали кои би можеле да се исправат во наредните изданија. Па така, многу ретко можеме да го почувствуваме влијанието на француските форми или конструкции: *сезони* од *saisons*, наместо *годишни времиња* (стр. 33), *Граѓанскиот и Кривичниот кодекс* наместо *Граѓанскиот и Кривичниот законик* (стр. 47), потоа *Пирот има голем трав* (стр. 72) наместо *Пирот многу се плаши*. Ретки се и лекторските пропусти како отсуството на запирката по сврзникот *но*, употребата на формата *обожава* наместо *обожува* и додавањето на кратката заменска форма за директен објект во реченицата *да го натераш некој главен лик да премине во дејство, ...* (стр. 15)

Севкупно, преводот му овозможува на македонскиот читател да го вкуси францускиот оригинал затоа што преведувачот ниту се плаши од височините на стилот, ниту се цензурира при пренесувањето на приземните, а сепак, толку човечки, контексти.

И конечно, приморани сме да го напуштиме Пирот и неговите парчиња колаж. Чувството на недовршеност кое провејува низ целиот роман, останува со нас и по овој осврт затоа што има уште слики за кои можеме да говориме, како што е значењето на

областа Лотарингија и можните безбројни асоцијации кои ги нуди, потоа животната филозофија на Пирот, религиските инсинуации, а особено сликата на свети Себастијан и стрелите кои Пирот, како и сите нас, го крвават долж животниот пат. Но, подобро да престанеме, да оставиме простор за трагање, за асоцијации и на други македонски читатели.



ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2020